

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО І ГОСПОДАРСЬКОГО
ПРАВА ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ ЯК ДЕРЖАВНИЙ
ОРГАН ІЗ СПЕЦІАЛЬНИМ СТАТУСОМ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка IV курсу 13-421з групи
Спеціальності: 081 Право
Освітньо-професійної програми «Право»

Синельникова Крістіна Анатоліївна

Керівник: к.ю.н., доцент Риженко І.М.

Рецензент: к.ф.н., доцент Задорожня Н.О.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретико-правові основи діяльності Антимонопольного комітету України	7
1.1. Структура, повноваження та принципи діяльності Антимонопольного комітету України.....	7
1.2. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України.....	12
1.3. Вдосконалення діяльності органів Антимонопольного комітету України.....	19
РОЗДІЛ 2. Загальна характеристика антимонопольних правоохоронних засобів, що застосовуються до суб'єктів господарювання	28
2.1. Поняття антимонопольних правоохоронних засобів.....	28
2.2. Класифікація антимонопольних правоохоронних засобів.....	34
2.3. Юридичні гарантії законності в діяльності Антимонопольного комітету України.....	41
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ	56

ВСТУП

Актуальність дослідження. Оскільки економіка України наразі перебуває на перехідному етапі, особливо важливо підтримати конкуренцію, що склалася на ринку та не допустити негативного впливу монополій на ринкову економіку. Для досягнення цієї мети у 1993 році було створено Антимонопольний комітет України – незалежний державний виконавчий орган у сфері захисту та підтримання конкурентної політики та законодавства, що має спеціальний статус, а також завдання і повноваження що входять у виключно його юрисдикцію. Так як політика України направлена на інтеграцію у Європейський Союз особливу увагу слід приділити економічному стану країни, для цього Україна запрошує Європейські комісії та виконує рекомендації спеціалістів, бере участь у багатьох міжнародних договорах у сфері економіки та захисту конкуренції та працює над наближенням Українського конкурентного законодавства до Європейського. Наразі велику увагу треба приділити вдосконаленню роботи Антимонопольного комітету України, систематизації знань про методи, принципи та засоби за допомогою яких Антимонопольний комітет України виконує свої функції та повноваження для кращого розуміння суб'єктами ринкових відносин механізмів роботи органів Антимонопольного комітету, що допоможе не тільки зупинити а й попередити порушення конкурентного законодавства.

Дослідженням антимонопольного законодавства України та шляхами його вдосконалення займалися такі вчені як М. Гаман, Л. Біла, С. Валітов, В. Мамутов, І. Туйськ, П. Олейник, В. Колпаков, В. Зотова, О. Климова, В. Лагутіна, Т. Султунова, О. Стороженко, О. Когут, Д. Лилак, Н. Корчак, С. Кузьміна, О. Чернелевська, І. Шумило, С. Горьова, О. Бакалінська, Г. Філюк, З. Козачкова, В. Венгер та інші.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Робота ґрунтується на положеннях Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (прийнята Верховною Радою 18 березня 2004 р. № 1629-IV), Програми інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2000 р. № 1072, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5, Програми про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави, затвердженої Указом Президента України від 8 листопада 2019 року № 837, Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, схваленої Законом України від 21 листопада 2002 р. № 228-IV.

Кваліфікаційна робота виконана згідно напрямів наукових досліджень кафедри: «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин у соціально-економічній, адміністративно-політичній сферах та правоохоронній діяльності» (номер державної реєстрації 0117U001733).

Тема кваліфікаційної роботи затверджена Вченою радою Херсонського державного університету (наказ № 383-Д від 22.04.2020 року) та відповідає тематиці пріоритетних напрямів фундаментальних та прикладних досліджень ЗВО.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є визначення структури, завдань та меж компетенції Антимонопольного комітету України, а також виявити та окреслити можливі проблеми та недоліки у конкурентному законодавстві та діяльності Антимонопольного комітету України і шляхи їх вирішення.

Мета роботи досягається шляхом виконання наступних **завдань**:

1. Визначення структури, повноважень та принципів діяльності Антимонопольного комітету України;

2. Дослідження правових основ діяльності Антимонопольного комітету України;
3. Пошук можливих шляхів вдосконалення діяльності Антимонопольного комітету України;
4. Надання характеристики антимонопольних правоохоронних органів;
5. Наведення класифікації антимонопольних правоохоронних засобів;
6. Визначення юридичних гарантій законності в діяльності Антимонопольного комітету України.

Об'єктом дослідження є конкурентне законодавство України та діяльність Антимонопольного комітету України.

Предметом дослідження є правове становище Антимонопольного комітету України.

Під час дослідження були використані наступні **методи**: порівняльний метод (дає можливість порівнювати та вивчати різні види норм права, порівнюючи і визначаючи їх тотожність чи різність та ін.); метод аналізу (за допомогою якого досліджуються і вивчаються юридичні особливості норм права, їх класифікація, а також взаємозв'язок їх з іншими явищами суспільного життя); метод синтезу (дає можливість з'єднувати елементи норм права в єдине ціле); метод узагальнення (метод уявного переходу від одних окремих думок, до інших, загальних, він пов'язаний з процесами аналізу, синтезу і порівняння); історичний метод (спосіб дослідження і вивчення норм права в їх історичному розвитку).

Практичне значення одержаних результатів в тому, що матеріали даного дослідження складають систематизовані відомості про Антимонопольний комітет України та його діяльність, а також законодавчі акти якими він керується і можуть стати у нагоді як додаткове джерело інформації для вивчення специфіки діяльності

Антимонопольного комітету України, та конкурентного законодавства, а також механізмів впливу Антимонопольного комітету на суспільні відносини що виникають між суб'єктами господарювання та економіку країни в цілому.

Структура. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ

1.1. Структура, повноваження та принципи діяльності Антимонopolного комітету України

Після здобуття Україною незалежності, постало складне питання переходу держави від неринкової (командної) економіки до регульованої ринкової. Розпад Радянського Союзу спричинив низку негайних питань у економічній сфері України, зокрема, потребу регулювання великої кількості монополій та перетворення частини державної власності у приватну. Ситуація ускладнювалась тим, що окрім формування ринкової економіки треба було сформувати власну державу та громадянське суспільство.

Проте, першим кроком до створення національного конкурентного законодавства за думкою З. Борисенка треба вважати Закон УРСР «Про економічну самостійність Української РСР» прийнятий у серпні 1990 року. Це був перший нормативно-правовий акт, створений для регулювання економічних процесів, шляхом заохочення конкуренції. В ньому вперше були висвітлені принципи господарської незалежності та свободи підприємництва [1].

Згодом, у 1992 році було прийнято Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності» [2].

З часом постала потреба у створенні спеціального органу, який мав на державному рівні слідкувати за додержанням антимонопольного законодавства, сприяти розвитку конкуренції, контролювати концентрацію та узгоджені дії, регулювати ринкові відносини,

обмежувати вплив монополій, так згідно із Законом «Про Антимонопольний комітет України» прийнятим у 1993 році було створено Антимонопольний Комітет України.

Прийняття Закону України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 року стало початком нового етапу у антимонопольному регулюванні ринкових відносин. Це був перший Закон України у сфері захисту конкуренції, що був частково адаптований до Європейського законодавства. Із прийняттям цього Закону втратив чинність Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності». Натомість було прийнято ряд взаємопов'язаних нормативно-правових актів, що регулювали антимонопольні відносини та мали підтримувати конкуренцію серед яких: Закони України «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про природні монополії» та інші [3].

«Антимонопольний комітет це державний орган із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та сфері державних закупівель» [4].

Спеціальний статус Антимонопольного комітету України полягає в повноваженнях та завданнях, які він виконує, а також його роллю в формуванні конкурентної політики.

Згідно ст. 2 Закону «Про Антимонопольний комітет України» Антимонопольний комітет України підконтрольний Президентові України та підзвітний Верховній Раді України.

Антимонопольний комітет України складають Голова та вісім Уповноважених. З числа Уповноважених обирають першого заступника та заступника Голови Антимонопольного комітету. Голова Антимонопольного комітету призначається на посаду Президентом України на строк семи років, та не може виконувати свої обов'язки довше ніж два строки підряд.

За час існування Антимонопольного комітету його очолювали:

Завада Олександр Леонідович (1992 – 2001);

Костусев Олексій Олексійович (2001 – 2008);

Мельниченко Олександр Іванович, виконуючий обов'язки Голови (2008—2010);

Цушко Василь Петрович (2010 – 2014);

Бараш Миколаковлевич, виконуючий обов'язки Голови (2014—2015);

На даний момент Головою Антимонопольного комітету України виступає Терент'єв Юрій Олександрович (з 19 травня 2015 року – по теперішній час).

Систему органів Антимонопольного комітету України складають: власне Антимонопольний комітет України та адміністративні колегії Антимонопольного комітету України, державні уповноважені Антимонопольного комітету України та адміністративні колегії територіальних відділень Антимонопольного комітету України.

Голова Антимонопольного комітету очолює систему органів Антимонопольного комітету України.

Територіальні відділення Антимонопольного комітету, дата їх створення та керівництво наведені у таблиці 1.1.

Відповідно до ст. 3 Закону України про Антимонопольний комітет, його головне завдання полягає у формуванні та реалізації конкурентної політики, а саме:

«1) здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції;

2) контролю за концентрацією, узгодженими діями суб'єктів господарювання та дотриманням вимог законодавства про захист

економічної конкуренції під час регулювання цін (тарифів) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій;

3) сприяння розвитку добросовісної конкуренції;

4) методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції;

5) здійснення контролю щодо створення конкурентного середовища та захисту конкуренції у сфері державних закупівель;

6) проведення моніторингу державної допомоги суб'єктам господарювання та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції» [4].

Принципи на яких базується діяльність Антимонопольного комітету наведені у ст. 4 Закону України про Антимонопольний комітет до яких належать:

- законність, адже діяльність Антимонопольного комітету не може суперечити Конституції України, та законам України, а також міжнародним договорам, якщо Верховна Рада України надала висновок про обов'язковість їх виконання;

- гласність, Антимонопольний комітет України регулярно звітує про результати своєї діяльності Верховній Раді України, оприлюднює рішення та розпорядження, які приймає впродовж 10 днів на сайті Антимонопольного комітету;

- захист конкуренції на засадах рівності фізичних та юридичних осіб перед законом та пріоритету прав споживачів.

Як вже зазначалось вище спеціальний статус Антимонопольного комітету України обумовлений повноваженнями якими він наділений, ці повноваження залежать від сфери діяльності Антимонопольного комітету України та відображаються у ст. 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет» головними з яких можна назвати :

Проводити дослідження та давати оцінку ринку;

Розглядати справи та виносити обов'язкові для виконання рішення та рекомендації для суб'єктів господарювання про припинення порушення конкурентного законодавства, про відновлення початкового становища та про примусовий поділ монополій;

Видавати органам влади та місцевого самоврядування, а також органам адміністративно-господарського управління обов'язкові для виконання рішення про скасування або зміну прийнятих ними неправомірних актів, про припинення порушень і розірвання укладених ними угод, що суперечать антимонопольному законодавству, забороняти або дозволяти створення монопольних утворень органами влади, органами місцевого самоврядування, органами адміністративно-господарського управління та контролю, а також суб'єктами господарювання;

Вносити до органів влади подання про скасування ліцензій суб'єктів господарювання в разі порушення ними конкурентного законодавства;

Застосовувати штрафи й інші санкції передбачені законом в разі порушення суб'єктом господарювання антимонопольного законодавства;

Приймати нормативно-правові акти, проводити контроль за їх виконанням, а також надавати офіційні роз'яснення [5].

Отже, спеціальний статус Антимонопольного комітету України обумовлюється його виключною компетенцією та повноваженнями у сфері захисту економічної конкуренції та дотримання конкурентного законодавства. Жоден інший державний орган не може виконувати функції та повноваження Антимонопольного комітету України. Розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції може розпочинатися за ініціативою Антимонопольного комітету України та його органів, поданнями про порушення конкурентного законодавства від органів державної влади, місцевого

самоврядування, або за заявами суб'єктів господарювання, громадян, об'єднань та інших. За результатами розгляду справ та заяв Антимонопольний комітет України приймає рішення та розпорядження, що є обов'язковими для виконання і можуть бути оскаржені у суді. А також здійснює свою діяльність на принципах: законності, гласності та захисту конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання.

1.2. Правові основи діяльності Антимонопольного комітету України

Антимонопольний комітет України в своїй діяльності керується наступними нормативними актами:

Конституція України - як основоположний закон держави. Антимонопольний комітет України як державний орган, що забезпечує законність у конкурентних відносинах, повинен діяти відповідно до ст. 19 ч. 2 Конституції України, а саме «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [6]. А також в межах ст. 15 Конституції України, в якій говориться що життя в Україні ґрунтується на засадах економічної багатоманітності.

Діяльність Антимонопольного комітету забезпечує виконання права громадян України, що висвітлене у ст. 42 Конституції України в якій говориться про свободу підприємницької діяльності, а саме у ч. 2 «Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом» [6].

Закон України «Про Антимонопольний комітет України». Цей закон дає основні відомості про статус, структуру та організацію Антимонопольного комітету України, а також його повноваження та завдання. Зокрема, правові основи реалізації повноважень Антимонопольного комітету закріплені у наступних статтях Закону:

Стаття 19 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», а саме, гарантії здійснення повноважень Антимонопольного комітету України, в якій говориться, «Під час розгляду заяв і скарг про узгоджені дії, концентрацію, про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, в тому числі під час проведення розслідування, дослідження, прийняття розпоряджень, рішень за заявами і справами, здійснення інших повноважень у сфері контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, контролю за узгодженими діями, концентрацією органи та посадові особи Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень керуються лише законодавством про захист економічної конкуренції і є незалежними від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та суб'єктів господарювання, а також політичних партій та інших об'єднань громадян чи їх органів» [4].

У статті 19 зазначається, що втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та суб'єктів господарювання, а також політичних партій та інших об'єднань громадян чи їх органів можливе лише у випадках, що передбачені законами України, а також забороняє вплив будь-якої форми, на працівників Антимонопольного комітету, що має на меті перешкоджання виконанню ними службових обов'язків або схиляє до виникнення особистої зацікавленості у прийнятті неправомірного рішення.

Стаття 20 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» «Відносини антимонопольного комітету України з органами

державної влади, органами місцевого самоврядування, органами адміністративно-господарського управління та контролю, засобами масової інформації та громадськими організаціями» [4].

Органи влади, органи місцевого самоврядування взаємодіють з Антимонопольним комітетом України в питаннях розробки регіональних програм економічного розвитку та в питаннях розвитку конкуренції, а також погоджують з Антимонопольним комітетом проекти нормативно-правових актів та рішень, що можуть будь-яким чином вплинути на конкуренцію, а саме усунути, обмежити, спотворити конкуренцію на певних ринках.

Антимонопольний комітет України та його територіальні відділення взаємодіють з засобами масової інформації з метою оприлюднення повідомлень про свою діяльність та прийняті рішення у сфері запобігання порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Щорічно до 15 березня Антимонопольний комітет звітує про свою діяльність Верховній Раді України, а також у разі необхідності подає до комітетів Верховної Ради пропозиції до законопроектів, які відносяться до його компетенції.

Антимонопольний комітет України розробляє та подає до Кабінету Міністрів України проекти актів щодо напрямів конкурентної політики на певний період та аналізує інформацію про їх виконання, а також взаємодіє з Кабінетом Міністрів у питаннях розробки і здійснення програм економічного розвитку України.

Закон України «Про захист економічної конкуренції». «Цей закон застосовується до відносин, що впливають чи можуть вплинути на економічну конкуренцію на території України» [7].

Цей Закон визначає державну політику у сфері розвитку економічної конкуренції та обмеження монополізму. Органи державної влади, місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання мають

сприяти розвитку конкуренції, а також сприяти Антимонопольному комітету у здійсненні його повноважень у сфері підтримки і захисту економічної конкуренції, обмеження монополізму та контролю за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції.

Антимонопольний комітет здійснює контроль за додержанням законодавства про захист економічної конкуренції, а також надає офіційні роз'яснення з питань застосування цього законодавства.

Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» закріплює правові засади захисту суб'єктів господарювання та інших учасників ринкових відносин від недобросовісної конкуренції. Закон спрямований на встановлення, розвиток та підтримання торгових та інших чесних звичаїв ведення конкуренції в процесі здійснення суб'єктами господарювання своєї господарської діяльності в умовах ринкових відносин [8].

Закон України «Про природні монополії», прописано що цей визначає правові, економічні та організаційні принципи та засади здійснення державного регулювання діяльності суб'єктів, що відносяться до природних монополій в Україні. Метою цього Закону є забезпечення найбільш ефективного функціонування ринків, що перебувають у стані природної монополії, шляхом збалансування потреб та інтересів суспільства, суб'єктів природних монополій та споживачів їх товарів [9].

У сфері державних закупівель Антимонопольний комітет України виступає органом оскарження. Згідно Закону України «Про здійснення державних закупівель» забезпечує дотримання принципів здійснення закупівель, таких як: дотримання добросовісної конкуренції серед учасників; відкритість та прозорість; недискримінація учасників; запобігання корупційним діям і зловживанням та інше.

Антимонопольний комітет України як орган оскарження з метою неупередженого та ефективного захисту прав та законних інтересів осіб,

пов'язаних із участю у процедурах державної закупівлі, створює постійно діючу адміністративну колегію з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері державних закупівель. Рішення колегії приймаються від імені Антимонопольного комітету України, набирають чинності з дня їх прийняття та є обов'язковими для осіб яких вони стосуються [10].

Україна є учасником багатьох міжнародних договорів та нормативних актів направлених на підтримку та розвиток антимонопольного законодавства та конкуренції, згода на обов'язковість виконання яких визнана Верховною Радою України:

Договір про проведення узгодженої антимонопольної політики. Підписання цього договору Урядами держав – учасниць цього договору (Сторонами) є підтвердженням їх прагнення утримуватись від будь-яких дій, що завдають економічної шкоди інтересам сторін цього договору, попередження розвитку негативних для торгівлі та економічного розвитку чинників, визнання необхідності дотримання принципів суверенітету, рівності, відмови від дискримінації та необхідності прийняття сторонами антимонопольних законодавчих актів і проведення ефективної антимонопольної політики.

Стаття 2 Цілі та завдання Договору «Про проведення узгодженої антимонопольної політики» говорить:

«Цей договір має на меті створення правових і організаційних засад співробітництва Сторін щодо проведення узгодженої антимонопольної політики та розвитку конкуренції, а також усунення негативних для торгівлі та економічного розвитку чинників і недопущення дій, що завдають шкоди економічним інтересам держав-учасниць внаслідок монополістичної діяльності та недобросовісної конкуренції.

Завданнями цього договору є:

1. Координація спільних дій щодо попередження, обмеження та припинення монополістичної діяльності та/чи недобросовісної конкуренції;
2. Зближення антимонопольних законодавств у тій мірі, у якій це необхідно для реалізації цього Договору;
3. Створення умов для розвитку конкуренції, ефективного функціонування товарних ринків і захисту прав споживачів;
4. Узгодження порядку розгляду та оцінки монополістичної діяльності суб'єктів господарювання, органів влади та управління і створення на цій основі механізму співробітництва» [11].

Договір між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації «Про співробітництво в галузі розвитку конкуренції». Даний договір є наслідком усвідомлення Сторонами теоретичної можливості дій господарюючих об'єктів та (або) органів державної влади на товарних ринках однієї держави чинити негативний вплив на конкуренцію на товарних ринках іншої держави, а отже співробітництво між Сторонами є необхідним для попередження подібного впливу та покращення торговельних відносин між ними, на добровільних засадах та принципах поваги до суверенітету держав.

Стаття 1 Цілі договору «Про співробітництво в галузі розвитку конкуренції» зазначає:

«Метою договору є співробітництво Сторін у галузі розвитку та сприяння конкуренції, спрямоване на:

1. Забезпечення умов для ефективного функціонування товарних ринків України та Російської Федерації;
2. Створення механізму взаємодії, спрямованого на недопущення та припинення дій, які чинять негативний вплив на конкуренцію на товарних ринках України та Російської Федерації;
3. Вирішення питань гармонізації законодавств України та Російської Федерації у галузі конкуренції;

4. Спільний розгляд дій, які чинять негативний вплив на конкуренцію на товарних ринках України та Російської Федерації» [12].

Паризька Конвенція Про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року. Набуття чинності в Україні 25.12.1991, а саме у частині недобросовісної конкуренції. Конвенція передбачає надання громадянам країн – учасниць Союзу ефективного захисту від недобросовісної конкуренції, та забороняє:

1. Дії, здатні будь-яким чином зміщувати відносно підприємства, продуктів чи промисловості або торговельної діяльності конкурента;

2. Хибні твердження, які здатні дискредитувати підприємство, продукти чи промислову чи торговельну діяльність конкурента;

3. Твердження, використання яких при здійсненні комерційної діяльності може ввести громадськість в оману щодо характеру, способу виготовлення, властивостей, придатності до застосування чи кількості товарів [13].

У висновку можна зазначити, що сучасний стан Антимонопольного законодавства України знаходиться на високому рівні, так як євроінтегрований напрям економічного розвитку країни сприяє гармонізації українського конкурентного законодавства з європейським, що досягається шляхом перевірок спеціальними європейськими органами у сфері розвитку конкуренції та надання ними рекомендацій, а також участю держави у численних міжнародних договорах та програмах.

1.3. Вдосконалення діяльності органів Антимонопольного комітету України

Сучасна економіка України переживає перехідний період, оскільки після розпаду Радянського Союзу перед нами стоїть складна задача: перетворити неринкову (командитну) економіку у регульовану ринкову. На шляху до покращення економіки Україна пройшла через радикальні реформи, що означали різку приватизацію державних підприємств та зменшення рівня монополізації, було розширено сферу дії ринкових відносин та конкурентного середовища.

Оскільки політика України направлена на інтеграцію у Європейський Союз, доцільно буде розглянути Європейську модель антимонопольного регулювання.

Як і в Україні Європейське антимонопольне право та діяльність направлені на підтримання конкуренції на ринку та регулювання відносин і дій, які можуть на неї вплинути. Основною метою такого регулювання є забезпечення свободи конкуренції та максимальне зниження чинників, що можуть призвести до її обмеження. Важливо зазначити, що сама по собі конкуренція не є кінцевою метою Європейської антимонопольної політики, а засобом досягнення та регулювання стабільної, потужної економіки країн.

В кожній країні Європейського Союзу діє національне конкурентне законодавство, скоординоване з загальноєвропейським. Конкурентна політика Європейського Союзу має регулятивний характер, тобто спрямована на протидію негативним проявам ринкової влади монополій [14].

Саме у Франції вперше серед країн Європи почали використовувати юридичні засоби регуляції ринкових відносин, оскільки Франція була першою країною, що стикнулася з концентрацією

капіталу, яка в свою чергу стала чинником, що гальмував економіку. Причиною цього офіційне стимулювання урядом виникнення в кожній галузі господарства 1 -2 великих підприємств – лідерів, які мали стати рухомою силою економіки. Однак з часом влада Франції змінила курс політики на більш ліберальний. У цей час Французьким суддям довелося розробити поняття «зловживання правом» для боротьби з недоброчесними конкурентними діями, адже спеціального конкурентного законодавства ще не було.

У 1986 році у Франція приймає ордонанс «Про свободу цін та конкуренції», що забороняє узгоджену діяльність, що має на меті або може призвести до порушення конкуренції та забороняє підприємствам зловживати домінуючим становищем на ринку.

Французьке законодавство стало основою для антимонопольного законодавства більшості західноєвропейських країн.

Сучасна антимонопольна політика Франції має на меті обмеження прав монополій та недопустимість зловживання ними своїм домінуючим положенням та контроль за діями та угодами, що можуть негативно вплинути на конкуренцію. Головним нормативно-правовим актом у даній сфері виступає Закон «Про свободу цін і конкуренцію» а органом державного антимонопольного регулювання є Рада з конкуренції, яка співдіє з Судом першої інстанції, та Генеральна дирекція з конкуренції, основною метою діяльності якої є представництво країни в європейських відомствах [15].

У Німеччині антимонопольна політика в першу чергу спрямована на обмеження влади монополій та недопущення зловживання ними своїм панівним становищем на ринку. Забороняються угоди та дії, що ведуть до обмеження конкуренції. Німеччина є вдалим прикладом країни з високим економічним розвитком, причиною якого є вдале поєднання ефективного антимонопольного законодавства та його обов'язкового дотримання, що знаходить своє відображення у

менталітеті громадян в цілому, а особливо у роботі державних органів та службовців. Німецьке антимонопольне законодавство складається з трьох ланок – це власне антимонопольне та конкурентне законодавство та захист прав споживачів. Закон Німеччини «Про відміну обмежень в конкуренції» є основним нормативним актом на основі якого діє Федеральне відомство Німеччини по картелям і зазначає що конкуренцію слід захищати від будь-яких обмежень, не зважаючи на те, чи були вони викликані у країні чи поза її межами. В законі передбачено дев'ять типів картелів, які звільняються від заборони, вони мають відповідати наступним умовам: Сприяти розвитку економіки; забезпечувати технічну та економічну ефективність; сприяти розвитку малих і середніх підприємств; розширювати сферу експорту; сприяти розробці стандартів на продукцію [16].

В цілому антимонопольне законодавство Європейського Союзу є прикладом глобальної інтеграції конкурентної політики в усі сфери діяльності економічних агентів ринку.

Антимонопольним органом Європейського Союзу виступає Генеральний директорат, проте до його обов'язків входить контроль лише за великомасштабними злиттями. Окрім Генерального директорату до антимонопольних органів Європейського Союзу входить Комісія Європейського Союзу та Європейський Суд Справедливості.

До підвідомчості Європейської комісії входять чотири сфери діяльності:

1. Контроль за зловживанням домінуючим положенням монополій на ринку, та угодами що можуть негативно вплинути на конкуренцію;
2. Контроль злиття фірм;
3. Лібералізація економічних секторів, що відносяться до сфери природних монополій;
4. Регулювання у сфері державної допомоги.

Європейська комісія дотримується принципу невторчання в антиконкурентну діяльність країн - учасниць Європейського Союзу, крім випадків, коли факт порушення може накласти свій відбиток на економічній ситуації загального ринку. Кожна з країн Європейського Союзу має власне антимонопольне законодавство, яке в певній мірі зближене з загальним Європейським антимонопольним законодавством.

Якщо європейська антимонопольна політика в цілому направлена на обмеження негативного впливу монополій на конкуренцію та економіку загалом, Американська система є більш радикальною і направлена на недопущення виникнення монополій в принципі.

Після відкриття залізниці у США стрімко почали розвиватися ринкові відносини та економіка, проте згодом влада стикнулася з тим, що почали утворюватись великі корпорації шляхом злиття конкуруючих фірм, такі корпорації пригнічували дрібний бізнес, тому виникла потреба у юридичному контролі подібних явищ, так виник Закон Шермана перший антитрестовський закон. Це була перша спроба влади США регулювати діяльність монополій на користь ринкової економіки. Згодом закон Шермана був доповнений, виник Закон Шермана-Клейтона, у законі більш точно надавалися визначення несумлінних методів конкуренції, визначався верховний орган який мав стежити за дотриманням законодавства та кримінально-правові санкції, що призначались за недобросовісну конкуренцію, монополізацію ринку та інші дії що негативно впливали на економіку.

Наступним важливим кроком у розвитку антимонопольного законодавства США було прийняття Закону «Про Федеральну торгову Комісію», наслідком було створено Федеральну торгову Комісію, яка виступала експертним органом в галузі антимонопольного законодавства [17].

Для США антимонопольне законодавство не стільки є засобом протидії створення монополій та обмеження їх, скільки засобом

державного регулювання та ефективного стимулювання економіки країни шляхом підвищення масштабів конкуренції. Так як об'єкт нормативно-правового регулювання антимонопольного законодавства є надзвичайно рухомим та пластичним треба зауважити що основні законодавчі норми антимонопольного регулювання США є доволі узагальненими та розмитими, і можуть трактуватися судами по різному залежно від конкретної справи.

«Разом з тим існує ряд загальних правил (законів) обов'язкових для виконання в будь-якому випадку. До їх числа відноситься, насамперед, перелік видів комерційної практики, заборонених законом, так званих порушень «per se». Доктрина порушень «per se» була висунута в 1940 р. До основних порушень відносять:

1. Горизонтальне фіксування цін - висновок за угодою цін між діючими на ринку компаніями-постачальниками;
2. Бойкот - повне або часткове припинення ділових відносин з аутсайдерами - постачальниками або споживачем продукції з метою нав'язування своїх умов її реалізації;
3. Розподіл ринку між компаніями постачальниками на сфері збуту;
4. Розділ і закріплення покупців між компаніями-постачальниками в результаті домовленості між останніми;
5. Позбавлення конкурентів можливості діяти на даному ринку» [18].

Економічний успіх США є яскравим доказом вдалої ринкової системи, її ефективного регулювання та стимулювання. Проте за цим успіхом стоїть складна система постійного контролю за приватним бізнесом та пластичність норм, що його регулюють, наприклад регулювання економіки в останні роки ставало більш жорстким в одних сферах і більш м'яким в інших.

Беручи до уваги шлях України спрямований на інтеграцію у Європу та факт перебування країни на перехідному етапі розвитку економіки треба визначити сучасні проблеми, що заважають економічному розвитку країни та можливі шляхи їх подолання.

По-перше, беручи до уваги Європейський досвід, можна сказати, що законодавство України у сфері антимонопольного регулювання наближене до загального Європейського у потрібній мірі і є ефективним, за умови жорсткого контролю за його виконанням, а наразі саме елементу контролю за виконанням законодавства не вистачає;

По-друге, якщо звернутися до досвіду США, там навчилися відрізнити монополію, яка негативно впливає на конкуренцію та завдає збитків економіці та бізнес-гігантів, які позитивно впливають на ринкове середовище та покращують економічну ситуацію. З одного боку кістяк антимонопольного законодавства складають три взаємопов'язані та взаємодоповнюючі головні закони, але державне регулювання економіки постійно змінюється в залежності від існуючої економічної ситуації та потреб ринку.

«Починаючи з 1994 року, Антимонопольний комітет України підтримує зв'язки з Організацією Економічного Співробітництва та Розвитку (далі – ОЕСР), яка поряд з іншим, опікується проблемами розвитку конкуренції, розширення співпраці між національними відомствами, які слідкують за дотриманням законів про конкуренцію, а також підтримує політику, спрямовану на захист прав споживачів і поширення інформації щодо товарів та послуг» [19].

Остання перевірка ОЕСР відбулась у 2016, яка надала наступні рекомендації для покращення та оптимізації роботи Антимонопольного комітету України, такі рекомендації були поділені на дві групи в першу входили рекомендації для уряду, а до другої ті, що відносились безпосередньо до Антимонопольного комітету.

Загалом головні недоліки та рекомендації ОЕСР для Уряду стосуються обмеженості ресурсів і незалежності Антимонопольного комітету України, потреби покращення системи законодавства й запровадження суворих покарань за створення картелів і змови учасників тендерів, усунення суперечностей із Господарським кодексом, а також чіткої та прозорої процедури визначення пріоритетів і процесів діяльності Антимонопольного комітету України.

Розглянемо більш детально деякі рекомендації, а саме рекомендації щодо «запровадження особистої відповідальності та підсилення адміністративної відповідальності фізичних осіб» - це означає, що Антимонопольному комітету України буде надане повноваження накладати адміністративні штрафи на фізичних осіб, що порушують законодавство про захист економічної конкуренції. А також «про запобігання ухиленням від сплати штрафів» - на разі винні сторони мають можливість ухилитись від штрафів Антимонопольного комітету України шляхом ліквідації, перереєстрації, зміни назви суб'єкта господарювання. Для того щоб уникнути цього в майбутньому нам пропонують піти шляхом Європейського законодавства, відповідно за яким материнська група компаній несе спільну відповідальність за порушення антимонопольного законодавства, яке вчинила одна з дочірніх компаній групи. Це б дозволило стягувати штрафи навіть з таких дочірніх компаній що визнані неплатоспроможними чи тими що ліквідуються [20].

«Запровадження безпосереднього правозастосування рішень Антимонопольного комітету України» - це означає визнати рішення Антимонопольного комітету обов'язковими, такими що не можна оскаржити та не треба затверджувати у суді.

Дуже важливою практичною рекомендацією є дозволити Антимонопольному комітету України вимагати судових постанов щодо припинення антиконкурентної поведінки ще на етапі розслідування.

Наразі Антимонопольний комітет України може вимагати лише виконання остаточних судових рішень.

Головними рекомендаціями безпосередньо для Антимонопольного комітету України були:

1. під час розслідування порушень керуватись пріоритетністю та зосередитись на визначенні та розслідуванні порушень що мають найбільш негативний вплив на конкуренцію та економіку, для найбільш ефективного впливу на економіку;

2. гармонізувати конкурентне законодавство України з передовими світовими практиками;

3. поглиблювати співпрацю органів Антимонопольного комітету України з іншими правоохоронними органами України. Розробити та запровадити чіткі механізми співпраці з правоохоронними органами, що будуть не факультативними а обов'язковими з чітко визначеною процедурою співпраці;

4. покращити інформування та зв'язки з громадськістю, шляхом проведення круглих столів із юристами та висвітлювання у вільному доступі щорічних звітів, та планів діяльності, таке інформування допоможе покращити обізнаність у конкурентному законодавстві та покращити культуру конкуренції;

5. приділити більшу увагу боротьбі з картелями, так як ця діяльність є найшкідливішою для конкуренції;

6. надання консультацій перед та під час процесу концентрації, такі консультації планується надавати суб'єктам господарювання, що планують або знаходяться в процесі концентрації. Це допоможе суб'єктам господарювання краще розуміти принципи та підходи діяльності Антимонопольного комітету України у визначенні серйозності концентрації, а також стимулюватиме зростання довіри до Антимонопольного комітету України;

7. Підвищити прозорість рішень Антимонопольного комітету України, тобто більш докладно висвітлювати причини прийняття тих чи інших рішень, а також їх роз'яснення, що дозволить юристам краще передбачувати рішення Антимонопольного комітету України та розширить їх методологічну базу [20].

Отже, маючи на меті покращення економічного стану держави, Україна повинна пройти крізь ряд змін та нововведень, що стимулюватимуть розвиток конкурентного середовища та добросовісної конкуренції, шляхом зміцнення малого та середнього бізнесу. Більш жорсткий контроль монополій, та обмеження їх впливу на ринкове середовище. Підвищення ефективності антимонопольного регулювання шляхом жорсткого контролю за його дотриманням має прискорити процес переходу України до статусу країни з більш стабільною економікою.

РОЗДІЛ 2

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АНТИМОНОПОЛЬНИХ ПРАВООХОРОННИХ ЗАСОБІВ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДО СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

2.1. Поняття антимонопольних правоохоронних засобів

На сьогодні визначення чітких прозорих правил та критеріїв притягнення до відповідальності за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства є рушійним важелем для запобігання та протидії правопорушенням у цій сфері.

Дослідженням антимонопольних правоохоронних засобів та проблемою відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту економічної конкуренції в цілому займалися такі науковці як Т. Султунова, С. Валітов, І. Туйськ, Н. Клейн та інші.

І. Туйськ визначила антимонопольні правоохоронні засоби як «передбачені антимонопольним законодавством матеріально-правові засоби впливу переважно примусового характеру, що застосовуються уповноваженими державними органами з метою охорони економічної конкуренції» [21].

А також надала перелік ознак, якими наділені антимонопольні правоохоронні засоби, серед яких:

- «1. Вони передбачені в антимонопольному законодавстві;
2. Мають вичерпний перелік;
3. Спрямовані стосовно певного суб'єкта (суб'єктів), насамперед учасників відносин економічної конкуренції;
4. Закріплені у формі акта конкретного державного органа, що має індивідуальний (ненормований) характер і адресований певному суб'єкту;

5. Застосовувати їх вправі лише уповноважені державні органи, основними серед яких є органи Антимонопольного комітету України;

6. Ці засоби (у формі відповідних актів) є підставами виникнення, зміни або припинення відповідних охоронних правовідносин у сфері економічної конкуренції;

7. Вони є способами забезпечення виконання охоронних функцій і завдань органів Антимонопольного комітету України» [20].

Вичерпний перелік дій, що являють собою порушення законодавства про захист економічної конкуренції наведені у ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», проте більш детально розглянемо декілька найбільш поширених в Україні порушень серед яких: зловживання монопольним (домінуючим) становищем.

Згідно ст. 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» якщо у суб'єкта господарювання на ринку немає жодного конкурента, то прийнято вважати, що такий суб'єкт займає монопольне положення. «Якщо суб'єкт господарювання не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин» [7]. А також монопольним вважається становище суб'єкта господарювання, коли його частка на ринку товару перевищує 35%, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції або якщо його частка на ринку дорівнює або менша за 35%, але він не зазнає значної конкуренції.

Кожен із двох чи більше суб'єктів господарювання вважається таким що займає монопольне положення, якщо стосовно певного виду товарів між ними відсутня конкуренція і щодо них виконується хоча б одна з таких вимог: на цьому ринку немає жодного конкурента для них; не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини,

матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин. Монопольним вважається також становище кожного з кількох суб'єктів господарювання, якщо стосовно них виконуються такі умови: сукупна частка не більше ніж трьох суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки, перевищує 50%; сукупна частка не більше ніж п'яти суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки, перевищує 70% і при цьому вони не доведуть, що між ними є конкуренція.

Саме по собі монопольне становище суб'єкта господарювання не є протиправним та не тягне за собою правову відповідальність, на відміну від зловживання монопольним становищем.

«До зловживання монопольним становищем відносять наступні дії:

1. Встановлення цін, умов придбання, реалізації продукції такими, якими їх не було б можливості встановити за умови наявності значної конкуренції;

2. Застосування різних цін, умов до однакових угод із суб'єктами господарювання, покупцями чи продавцями без об'єктивних на те причин;

3. Укладання угод із суб'єктом господарювання шляхом застосування до них додаткових умов, що не передбачені торговими та іншими чесними звичаями у підприємницькій діяльності та не стосуються предмета договору;

4. Користуючись своїм монопольним становищем обмежувати виробництво або технічний розвиток, що може завдати шкоди іншим суб'єктам господарювання, продавцям та покупцям;

5. Часткова або повна відмова від придбання або реалізації товару за умови відсутності альтернативних джерел реалізації чи придбання;

6. Значний вплив направлений на зниження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку без об'єктивних на те причин;

7. Створення перешкод доступу на ринок для інших суб'єктів господарювання, продавців та покупців» [22].

Дискримінація суб'єктів господарювання з боку органів влади.

Відповідно до ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» «антиконкурентними діями органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю вважається прийняття будь-яких актів (рішень, наказів, розпоряджень, постанов тощо), надання письмових чи усних вказівок, укладення угод або будь-які інші дії чи бездіяльність органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю (колегіального органу чи посадової особи), які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції» [7].

Під дискримінацією суб'єктів господарювання з боку влади прийнято розуміти наступні дії:

1. Зловживання владними повноваженнями з метою заборони створення нових підприємств в певній сфері діяльності, а також перешкоджання в здійсненні певних видів діяльності, обмеження виробництва деяких товарів із метою обмеження конкуренції, а також обмеження підприємців у виборі організаційної форми здійснення ними підприємницької діяльності та примушення суб'єктів господарювання до вступу у асоціації, концерни, міжгалузеві, регіональні та інші форми об'єднань;

2. Примус підприємців до пріоритетного укладання договорів, першочерговому постачанню товарів окремому колу споживачів;

3. Сприяння централізованому розподілу товарів, що веде до монополізації ринку;

4. Перешкоджання або обмеження торгівлі товарами із одних регіонів країни до інших;

5. Надання податкових пільг деяким підприємцям через що їх становище на ринку стає привілейованим у порівнянні з іншими підприємцями, або навпаки будь-які дії що створюють дискримінаційні умови діяльності для певних суб'єктів господарювання;

6. Обмеження підприємців у вільному виборі придбання та реалізації товарів, які не передбачені законодавством України;

7. Заборона певних підприємців або груп підприємців [23].

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» під антиконкурентними узгодженими діями розуміють «узгоджені дії, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції. Антиконкурентними узгодженими діями визнаються узгоджені дії що стосуються:

1. Встановлення цін та інших умов придбання товарів або їх реалізації;

2. Обмеження виробництва, ринків товарів, техніко-технологічного розвитку, інвестицій або встановлення контролю над ними;

3. Розподіл ринків чи джерел постачання за територіальним принципом, асортиментом товарів, обсягом їх реалізації чи придбання, за колом продавців, покупців чи споживачів чи за іншими ознаками;

4. Спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів;

5. Усунення з ринку або обмеження доступу на ринок (вихід з ринку) інших суб'єктів господарювання, покупців, продавців;

6. Застосування різних умов до рівнозначних угод з іншими суб'єктами господарювання що ставить останніх у не вигідне становище в конкуренції;

7. Укладення угод за умови прийняття іншими суб'єктами господарювання додаткових зобов'язань, які за своїм змістом або згідно з торговими та іншими чесними звичаями в підприємницькій діяльності не стосуються предмета цих угод;

8. Суттєве обмеження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку без об'єктивно виправданих на те причин» [7].

Отже, якщо звернутись до статистики 2018 року можна зробити наступні висновки: у 2018 році з загальної кількості порушень, що становила 1344 випадки, 52% припинено шляхом прийняття рішень, тобто застосування передбаченої законом відповідальності та 48% шляхом надання рекомендацій Антимонопольним комітетом України (табл. 1.2.). Припинення порушень шляхом надання рекомендацій найчастіше відбувалося у сфері регулювання антиконкурентних дій органів влади 349 справ, зловживання монопольним становищем 172 справи та недобросовісної конкуренції 116 справ. Припинення порушень шляхом прийняття рішень найчастіше зустрічалося під час регулювання справ про анти конкурентні узгоджені дії 261 випадок, інформаційні порушення 206 справ та анти конкурентні дії органів влади 105 справ (табл. 1.3.) [24].

Наразі визначення та систематизація антимонопольних правоохоронних засобів, а також визначення чітких процедур їх застосування має надзвичайно важливе значення для запобігання порушенням конкурентного законодавства та попередження таких порушень у майбутньому. Загалом антимонопольні правоохоронні засоби можна описати, як інструменти впливу на суб'єкти ринкових відносин, які направлені на контроль та регулювання конкурентних відносин. Це можуть бути адміністративні інструменти (розгляд справ, заяв, скарг, примусовий поділ, накладання штрафів та стягнень. Економічні інструменти передбачають надання державної допомоги,

податки та інше. А також інформаційні інструменти, що передбачають надання Антимонопольним комітетом офіційних роз'яснень, дослідження й аналіз ринку, надання рекомендацій.

Таким чином, ми дійшли висновку, що під поняттям антимонопольних правоохоронних засобів прийнято розуміти матеріально-правові засоби впливу, що застосовуються Антимонопольним комітетом України та його регіональними відділеннями до суб'єктів господарювання.

2.2. Класифікація антимонопольних правоохоронних засобів

На думку О. Стороженко «порушення анти конкурентного законодавства на вітчизняних просторах на разі є предметом двох видів юридичної відповідальності: господарсько-правової та адміністративної» [25]. А також зазначає особливість настання відповідальності за порушення антимонопольного законодавства, а саме настання відповідальності на підставі вчинення правопорушення суб'єктом не залежно від наявності вини правопорушника.

Туйськ І.І. у своїй дисертації «Антимонопольні правоохоронні засоби» вперше класифікувала їх за такими ознаками:

«За сферою застосування:

1. загальні правоохоронні засоби, застосовувані у всіх сферах контролю за дотриманням антимонопольного законодавства;
2. спеціальні правоохоронні засоби, застосовувані лише в окремих сферах антимонопольного контролю (наприклад у сфері контролю за концентрацією суб'єктів у господарювання; при здійсненні контролю за дотриманням антимонопольних вимог при прийнятті

рішень органами влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління і контролю).

За суб'єктами щодо яких застосовуються антимонопольні правоохоронні засоби, розрізняються охоронні засоби, що застосовуються щодо:

1. суб'єктів господарювання;
2. Органів державної влади, місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління і контролю;

3. Об'єднань.

За цільовою спрямованістю:

1. Засоби запобігання;
2. Засоби припинення;
3. Засоби захисту;
4. Міри юридичної відповідальності» [21].

Відповідно засоби запобігання – це антимонопольні правоохоронні засоби, метою яких є недопущення порушень в галузі конкурентного права. «До них відносяться: відмова органів Антимонопольного комітету України в узгодженні проєктів актів органів влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління і контролю; відмова органів Антимонопольного комітету в наданні дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання; покладення на учасників концентрації певних обов'язків; надання органами Антимонопольного комітету попередніх висновків щодо концентрації суб'єктів господарювання; зобов'язання суб'єктів господарювання органами Антимонопольного комітету до включення (виключення) певних положень при узгодженні установчих документів» [21].

В свою чергу Антимонопольні засоби припинення та захисту І.І. Туйськ поділяє на три підгрупи: «ті, що застосовуються органами Антимонопольного комітету, судами та ті, що застосовуються іншими органами» [21].

Особливістю цих засобів є те що їх мета – відновити порушене право або становище, що було порушене внаслідок зловживання монопольним становищем. Тобто, вони не тягнуть за собою примушення суб'єкта господарювання до виконання нового юридичного обов'язку. Вони застосовуються на підставі рішень Антимонопольного комітету та є обов'язковими до виконання.

Проаналізувавши антимонопольне законодавство, ми дійшли висновків, що до антимонопольних засобів припинення, що застосовуються органами Антимонопольного комітету України, відносяться:

«1. примусове (на підставі обов'язкових для виконання суб'єктами господарювання рішень органів Антимонопольного комітету України) припинення порушень антимонопольного законодавства;

2. зобов'язання (на підставі рішення органа Антимонопольного комітету) органа влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління і контролю анулювати або змінити прийняті ними рішення або розірвати угоди, визнані антиконкурентними діями цих органів;

3. блокування цінних паперів» [21].

Засобами захисту, застосовуваними на підставі рішень органів Антимонопольного комітету України, є:

«1. усунення наслідків порушень законодавства про захист економічної конкуренції;

2. оприлюднення відповідачем за власні кошти офіційної інформації Антимонопольного комітету України чи його територіального відділення стосовно рішення, прийнятого у справі про порушення, в тому числі опублікування рішень у повному обсязі (за винятком інформації з обмеженим доступом, а також визначеної відповідним державним уповноваженим, головою територіального відділення інформації, розголошення якої може завдати шкоди інтересам

інших осіб, які брали участь у справі), у строк і спосіб, визначені цим рішенням або законодавством» [21].

Антимонопольні правоохоронні засоби, що застосовуються судами виникають на підставі звернення органів Антимонопольного комітету з позовом до суду, та є обов'язковими до виконання, як і засоби, що використовуються органами Антимонопольного комітету, вони не направлені на виникнення нового зобов'язання, а лише на відновлення порушеного становища внаслідок недотримання конкурентного законодавства.

До засобів припинення і захисту, що застосовуються судами, відносяться:

«1. визнання недійсними в судовому порядку актів органів влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління і контролю у разі невиконання ними у встановлені терміни рішення органів Антимонопольного комітету про скасування неправомірних актів;

2. припинення в судовому порядку дій зазначених органів, що обмежують конкуренцію, у разі невиконання ними у встановлені терміни рішення органів Антимонопольного комітету про припинення правопорушень;

3. примушення у судовому порядку до виконання рішення органів Антимонопольного комітету при невиконанні його суб'єктами господарювання добровільно» [21].

Антимонопольним правоохоронним засобом, застосовуваним, зокрема, органами ліцензування, є анулювання ними ліцензій за порушення антимонопольного законодавства на підставі обов'язкового для розгляду подання Антимонопольного комітету України.

Юридична відповідальність за порушення антимонопольного законодавства визначена у роботі як «антимонопольний правоохоронний засіб, що ґрунтується на державному примусі у сфері контролю за

дотриманням антимонопольного законодавства, є конкретною реалізацією санкції до правопорушника, пов'язаний із суспільним і державним осудом, виражається в додаткових негативних для правопорушника позбавленнях і реалізується у певній процесуальній формі» [21].

Виділяють наступні ознаки юридичної відповідальності за порушення конкурентного законодавства:

«1. Ґрунтується на державному примусі у сфері контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції;

2. Це конкретна форма застосування до правопорушника санкцій, передбачених нормами права за порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

3. Наступає за вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції під час встановлення складу правопорушення і пов'язана із суспільним і державним судом;

4. Виражається в певних негативних для правопорушника наслідках майнового або іншого характеру;

5. Реалізується в певній процесуальній формі» [26].

Відповідно до законодавства України про захист економічної конкуренції, до правопорушників можуть застосовуватись наступні заходи юридичної відповідальності:

1. Штраф, оскільки ця санкція застосовується уповноваженими державними органами її відносять до адміністративно-господарських санкцій. Відповідно штрафи є найпоширенішою серед інших санкцій, які застосовують за порушення конкурентного законодавства. Відповідно до Господарського Кодексу України ст. 241 «адміністративно-господарський штраф – це грошова сума, що сплачується суб'єктом господарювання до відповідного бюджету у разі порушення ним встановлених правил здійснення господарської діяльності» [27].

На думку С. Валітова «оскільки в Законі «Про захист економічної конкуренції» наведені лише максимальні межі штрафів і кожний Антимонопольний орган самостійно визначає базовий розмір штрафу, що говорить про відсутність чітко окреслених критеріїв визначення розмірів штрафів це призводить до невизначеності та є підставою для суддів сумніватись у об'єктивності прийнятих Антимонопольним комітетом та його органами рішень про штрафи» [28].

2. Примусовий поділ відповідно до ст. 53 Закону «Про захист економічної конкуренції» якщо суб'єкт господарювання зловживає монопольним становищем на ринку, органи Антимонопольного комітету України можуть винести рішення про його поділ. Не можливо застосувати примусовий поділ у разі: неможливості організаційного або територіального відокремлення підприємств або їх структурних підрозділів та одиниць; наявності тісного технологічного зв'язку підприємств або їх структурних підрозділів чи одиниць. Застосування примусового поділу є не обов'язковою мірою господарсько-правової відповідальності та адміністративно-управлінською санкцією, так як її застосування передбачає певні організаційно-технічні обставини. Хоча рішення про примусовий поділ ухвалюють органи Антимонопольного комітету України, виконує його сам суб'єкт господарювання на свій розсуд з вимогою що він має усунути своє монопольне становище на ринку [7].

3. Адміністративна відповідальність посадових осіб та інших працівників суб'єктів господарювання, органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю відповідно до ст. 54 Закону України «Про захист економічної конкуренції» настає за неподання інформації до органів Антимонопольного комітету України або подання неправдивої, не в повному обсязі інформації, а також за перешкоджання працівникам Антимонопольного комітету під час проведення перевірок, оглядів,

вилучення чи накладення арештів на майно, документи, чи інші носії інформації.

4. Відшкодування шкоди закріплено у ст. 55 Закону України «Про захист економічної конкуренції» особи, яким заподіяно шкоду внаслідок порушення законодавства про захист економічної конкуренції, можуть звернутися до господарського суду із заявою про її відшкодування. Якщо збитки заподіяні внаслідок зловживання суб'єктом монопольним становищем, вони відшкодовуються особою, яка їх спричинила у подвійному розмірі.

5. Вилучення незаконно отриманого прибутку закріплено у ст. 253 Господарського Кодексу України і передбачає вилучення прибутку (доходу) отриманого внаслідок порушення конкурентного права, стягується за рішенням суду за позовом Антимонопольного Комітету до Державного Бюджету України.

У висновку треба зазначити, що протиправними діями у сфері антимонопольного регулювання є протиправні дії суб'єктів ринкових відносин (суб'єктів господарювання, органів влади, місцевого самоврядування та інших), що призвели або можуть призвести до негативних змін у конкуренції, її обмеження або припинення.

Тому класифікація та виділення антимонопольних правоохоронних засобів, меж та принципів їх застосування є дуже важливим для розуміння механізмів протидії та попередження правопорушень у сфері захисту конкуренції.

Найбільш інформативною на нашу думку є класифікація антимонопольних правоохоронних засобів за критерієм цільової спрямованості. Відповідно до якої їх можна поділити на: засоби запобігання; засоби припинення; засоби захисту; міри юридичної відповідальності.

Отже, класифікація та систематизація антимонопольних правоохоронних засобів дає нам важливі теоретичні відомості про суть

та ціль цих засобів, окремі важливі аспекти та нюанси їх застосування, що має велике практичне значення не тільки для припинення правопорушень у сфері захисту конкуренції, а й для профілактики таких правопорушень у майбутньому, а також складання найбільш ефективних та дієвих алгоритмів дій реагування на правопорушення.

2.3. Юридичні гарантії законності в діяльності Антимонопольного комітету України

Антимонопольний комітет України та його органи є юридичною особою, що у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про Антимонопольний Комітет України», «Про захист економічної конкуренції» та іншими нормативно-правовими актами в тому числі міжнародними обов'язковість виконання яких затверджена Верховною Радою України. Антимонопольний комітет України є органом зі спеціальним статусом, що обумовлено виключними завданнями та повноваженнями якими він наділений а також його структурою та механізмом обрання та зняття Голови Антимонопольного комітету України.

Відповідно до ст. 19 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» «Гарантії здійснення повноважень Антимонопольного комітету України». Під час розгляду заяв і справ про узгоджені дії, концентрацію, про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, в тому числі під час проведення розслідування, дослідження, прийняття розпоряджень, рішень за заявами і справами, здійснення інших повноважень у сфері контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, контролю за узгодженими діями, концентрацією органи та посадові особи Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень

керуються лише законодавством про захист економічної конкуренції і є незалежними від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та суб'єктів господарювання, а також політичних партій та інших об'єднань громадян чи їх органів» [4].

Антимонопольний комітет України є державним виконавчим органом, метою якого є забезпечення законності у сфері конкурентного права, діє на підставі положень Конституції України, а саме ч.2 ст. 19 «на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені законами України» [6]. Здійснює свої функції та завдання у сфері захисту економічної конкуренції виключно у правовій формі, що відповідає положенням доктрини щодо засад діяльності державних органів.

І. Голосніченко визначає «законність як адміністративно-процесуальну діяльність, урегульовану нормами адміністративного законодавства, які є обов'язковими для всіх суб'єктів процесу. Він підкреслює також, що в її рамках передбачена можливість оскарження незаконних дій органів адміністративної юрисдикції та їх посадових осіб» [29].

В. Колпаков, в свою чергу дає законності наступне визначення «це специфічний державно-правовий режим, за допомогою якого забезпечується загальнообов'язковість юридичних норму суспільстві й державі» [30].

На думку І. Залюбовської «головними юридичними засобами забезпечення законності є контроль (державний та громадський), нагляд (адміністративний, прокурорський та судовий) та звернення громадян» [31].

Відштовхуючись від даних тверджень можна зробити висновки, що забезпечення законності діяльності Антимонопольного комітету України досягається за допомогою контролю і нагляду. Для забезпечення об'єктивності та законності відповідно до конституційних

норм та принципів контроль прийнято поділяти на державний, судовий і громадський.

Судовий контроль забезпечується правом суб'єктів господарювання оскаржувати в судовому порядку ті чи інші рішення Антимонопольного комітету України та його органів, це право закріплено у ст. 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» також у ній окреслюється коло осіб, що мають право на оскарження та строк у який вони мають це зробити, а саме два місяці.

Громадський контроль у свою чергу здійснюється на основі положень Конституції України. А саме ст. 40 «Усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк» [6]. Та на основі Закону України «Про звернення громадян» відповідно до якого у Антимонопольному комітеті України постійно здійснюється систематична, комплексна робота з громадськістю та зверненнями громадян. Одним з найголовніших завдань Антимонопольного комітету України є оперативне вирішення проблем, що могли виникнути через недотримання конкурентного законодавства, задоволення порушених інтересів та прав громадян, що надсилають звернення до Антимонопольного комітету України та його органів.

Що ж до інших процесуальних гарантій забезпечення законності діяльності Антимонопольного комітету України, до них можна віднести правову норму, що закріплена у ч.2 ст. 19 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»: «втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та суб'єктів господарювання, а також політичних партій та інших об'єднань громадян чи їх органів у діяльність Антимонопольного комітету України

та його територіальних відділень забороняється, за винятком випадків, визначених законами України» [4], а також ч.3 «вплив у будь-якій формі на працівника Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень з метою перешкоджання виконанню ним службових обов'язків або прийняття неправомірного рішення тягне за собою відповідальність, передбачену законодавством» [4].

Гарантією законності також виступає ст. 18 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» яка передбачає накладення дисциплінарної відповідальності на першого заступника Голови Антимонопольного комітету України, заступника та державного уповноваженого за неякісне або не добросчесне виконання ним посадових обов'язків, «Перший заступник, заступник Голови Антимонопольного комітету України, державний уповноважений Антимонопольного комітету України може бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності на загальних підставах в порядку, встановленому законом» [4].

Також важливою гарантією спрямованою на збереження законності у діях посадових осіб Антимонопольного комітету України є закріплена ст. 255 Кодексу України про Адміністративні Правопорушення норма, яка говорить що посадові особи Антимонопольного комітету України мають діяти в межах своїх повноважень під час розгляду справ та звернень і накладання стягнень.

Гарантії направлені на захист особистих інтересів працівників Антимонопольного комітету України та його органів, які сприяють повному, неупередженому та якісному виконанню ними свої посадових обов'язків закріплені у ст. 29 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» «Працівники Антимонопольного комітету України при виконанні службових обов'язків є представниками державної влади. Їх особисті і майнові права охороняються законом нарівні з працівниками правоохоронних органів» [4].

До гарантій забезпечення законності, які закріплені у законодавстві у вигляді обов'язків слід віднести ч.10 ст.14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» в якій говориться «надавати обов'язкові для розгляду рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням щодо припинення дій або бездіяльності, які містять ознаки порушень законодавства про захист економічної конкуренції, та усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють» [4], а також ст. 22-1 того ж Закону яка передбачає відповідальність працівників Антимонопольного комітету з розголошення комерційної таємниці.

Наявність певних обставин, передбачених законодавством про конкуренцію, як фактів на основі яких Антимонопольний комітет та його органи отримують можливість використовувати свої повноваження теж можна розглядати як гарантію законності.

Наприклад, ст. 20 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», яка наголошує на необхідності наявності юридичних фактів, визначених Законом як недобросовісна конкуренція для того щоб працівник Антимонопольного комітету міг застосувати стягнення.

У ст. 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» закріплені суб'єкти що мають право контролювати діяльність Антимонопольного комітету України та порядок здійснення цього контролю.

У висновку треба зазначити, що юридичні гарантії діяльності Антимонопольного комітету України тісно пов'язані між собою та діють як комплексна система норм закріплена у законодавчих актах України для стримування, протидії та профілактиці порушень норм законодавства, перевищення службових повноважень з боку органів Антимонопольного комітету України.

Таким чином можна виділити наступні основоположні нормативно закріплені гарантії діяльності Антимонопольного комітету України:

1. норми чинного законодавства, що визначають діяльність Антимонопольного комітету України, як таку що здійснюється на підставі строгого та неупередженого виконання законів України;

2. норми, що регулюють застосування примусових засобів та санкцій, а також визначають межі повноважень органів та посадових осіб Антимонопольного комітету України;

3. норми, призначені для захисту особистих прав посадових осіб та членів їх родин, метою яких є забезпечення нормального виконання ними їх посадових функцій та недопущення стороннього протиправного впливу на них під час виконання посадових обов'язків;

4. норми, що забезпечують можливість оскарження та перегляду рішень та інших актів Антимонопольного комітету України, а також визначають терміни та порядок таких оскаржень;

5. норми що встановлюють відповідальність (адміністративну, дисциплінарну, кримінальну), як для суб'єктів господарювання так і для працівників Антимонопольного комітету України.

ВИСНОВКИ

Отже, спеціальний статус Антимонопольного комітету України обумовлюється його виключною компетенцією та повноваженнями у сфері захисту економічної конкуренції та дотримання конкурентного законодавства. Жоден інший державний орган не може виконувати функції та повноваження Антимонопольного комітету України. Розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції може розпочинатися за ініціативою Антимонопольного комітету України та його органів, поданнями про порушення конкурентного законодавства від органів державної влади, місцевого самоврядування, або за заявами суб'єктів господарювання, громадян, об'єднань та інших. За результатами розгляду справ та заяв Антимонопольний комітет України приймає рішення та розпорядження, що є обов'язковими для виконання і можуть бути оскаржені у суді.

Сучасний стан антимонопольного законодавства України знаходиться на високому рівні, так як євроінтегрований напрям економічного розвитку країни сприяє гармонізації українського конкурентного законодавства з європейським, що досягається шляхом перевірок спеціальними європейськими органами у сфері розвитку конкуренції та надання ними рекомендацій, а також участю держави у численних міжнародних договорах та програмах.

Якщо ж звернутись до рекомендацій, які отримав Антимонопольний комітет України від Організації Європейського Співробітництва та розвитку (ОЄСР), то головними рекомендаціями безпосередньо для АМКУ були чітко визначені.

Під час розслідування порушень керуватись пріоритетністю та зосередитись на визначенні та розслідуванні порушень що мають найбільш негативний вплив на конкуренцію та економіку, для найбільш ефективного впливу на економіку;

Гармонізувати конкурентне законодавство України з передовими світовими практиками;

Поглиблювати співпрацю органів АМКУ з іншими правоохоронними органами України. Розробити та запровадити чіткі механізми співпраці АМКУ з правоохоронними органами, що будуть не факультативними а обов'язковими з чітко визначеною процедурою співпраці;

Покращити інформування та зв'язки з громадськістю, шляхом проведення круглих столів із юристами та висвітлювання у вільному доступі щорічних звітів, та планів діяльності, таке інформування допоможе покращити обізнаність у конкурентному законодавстві та покращити культуру конкуренції;

Приділити більшу увагу боротьбі з картелями, так як ця діяльність є найшкідливішою для конкуренції;

Надання консультацій перед та під час процесу концентрації, такі консультації планується надавати суб'єктам господарювання, що планують або знаходяться в процесі концентрації. Це допоможе суб'єктам господарювання краще розуміти принципи та підходи діяльності АМКУ у визначенні серйозності концентрації, а також стимулюватиме зростання довіри до АМКУ;

Підвищити прозорість рішень АМКУ, тобто більш докладно висвітлювати причини прийняття тих чи інших рішень, а також їх роз'яснення, що дозволить юристам краще передбачувати рішення АМКУ та розширить їх методологічну базу;

Якщо звернутись до статистики 2018 року можна зробити наступні висновки: у 2018 році з загальної кількості порушень, що становила 1344 випадки, 52% припинено шляхом прийняття рішень, тобто застосування передбаченої законом відповідальності та 48% шляхом надання рекомендацій Антимонопольним комітетом України (табл. 1.2.). Припинення порушень шляхом надання рекомендацій найчастіше

відбувалося у сфері регулювання антиконкурентних дій органів влади 349 справ, зловживання монопольним становищем 172 справи та недобросовісної конкуренції 116 справ. Припинення порушень шляхом прийняття рішень найчастіше зустрічалося під час регулювання справ про анти конкурентні узгоджені дії 261 випадок, інформаційні порушення 206 справ та анти конкурентні дії органів влади 105 справ (табл. 1.3.) [23].

Наразі визначення та систематизація антимонопольних правоохоронних засобів, а також визначення чітких процедур їх застосування має надзвичайно важливе значення для запобігання порушенням конкурентного законодавства та попередження таких порушень у майбутньому. Загалом антимонопольні правоохоронні засоби можна описати, як інструменти впливу на суб'єкти ринкових відносин, які направлені на контроль та регулювання конкурентних відносин. Це можуть бути адміністративні інструменти (розгляд справ, заяв, скарг, примусовий поділ, накладання штрафів та стягнень. Економічні інструменти передбачають надання державної допомоги, податки та інше. А також інформаційні інструменти, що передбачають надання Антимонопольним комітетом офіційних роз'яснень, дослідження й аналіз ринку, надання рекомендацій.

Протиправними діями у сфері антимонопольного регулювання є протиправні дії суб'єктів ринкових відносин (суб'єктів господарювання, органів влади, місцевого самоврядування та інших), що призвели або можуть призвести до негативних змін у конкуренції, її обмеження або припинення.

Тому класифікація та виділення антимонопольних правоохоронних засобів, меж та принципів їх застосування є дуже важливим для розуміння механізмів протидії та попередження правопорушень у сфері захисту конкуренції.

Найбільш інформативною на нашу думку є класифікація антимонопольних правоохоронних засобів за критерієм цільової спрямованості. Відповідно до якої їх можна поділити на: засоби запобігання; засоби припинення; засоби захисту; міри юридичної відповідальності.

Класифікація та систематизація антимонопольних правоохоронних засобів дає нам важливі теоретичні відомості про суть та ціль цих засобів, окремі важливі аспекти та нюанси їх застосування, що має велике практичне значення не тільки для припинення правопорушень у сфері захисту конкуренції, а й для профілактики таких правопорушень у майбутньому, а також складання найбільш ефективних та дієвих алгоритмів дій реагування на правопорушення.

Юридичні гарантії діяльності Антимонопольного комітету України тісно пов'язані між собою та діють як комплексна система норм закріплена у законодавчих актах України для стримування, протидії та профілактиці порушень норм законодавства, перевищення службових повноважень з боку органів Антимонопольного комітету України.

Можна виділити наступні основоположні нормативно закріплені гарантії діяльності Антимонопольного комітету України:

Норми чинного законодавства, що визначають діяльність Антимонопольного комітету України, як таку що здійснюється на підставі строгого та неупередженого виконання законів України;

Норми, що регулюють застосування примусових засобів та санкцій, а також визначають межі повноважень органів та посадових осіб Антимонопольного комітету України;

Норми, призначені для захисту особистих прав посадових осіб та членів їх родин, метою яких є забезпечення нормального виконання ними їх посадових функцій та недопущення стороннього протиправного впливу на них під час виконання посадових обов'язків;

Норми, що забезпечують можливість оскарження та перегляду рішень та інших актів Антимонопольного комітету України, а також визначають терміни та порядок таких оскаржень;

Норми що встановлюють відповідальність (адміністративну, дисциплінарну, кримінальну), як для суб'єктів господарювання так і для працівників Антимонопольного комітету України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисенко З.М. Основи конкурентної політики: [підручник] / З.М. Борисенко; К.: Таксон, 2004. 704 с.
2. Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності: Закон України від 18 лютого 1992 року № 21 (втратив чинність) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 21. Ст. 296.
3. Грудницький В.М. Становлення антимонопольно-конкурентного законодавства в Україні. *Матеріали ІХ міжнародної науково-практичної конференції «Перспективні питання світової науки-2013»*, Том. 18. Закон. Державна адміністрація.: Софія, Болгарія. 17-25 грудня 2013. /В.М. Грудницький – Ст. 6-8.
4. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 № 3659-ХІІ / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 50. Ст. 472.
5. Крегул Ю.І. Правові основи державного управління економікою України: [підручник] / Ю.І. Крегул; К.: КНЕУ, 2003. 431 с.
6. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96 – ВР (останні зміни: 01.01.2020) / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 року № 2210-ІІІ / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 7. Ст. 260.
8. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 року № 236/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 36. Ст. 164.
9. Про природні монополії: Закон України від 20.04.2000 року № 1682-ІІІ / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 30. Ст. 238.

10. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 року № 922-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 9. Ст.89.
11. Договір про проведення узгодженої антимонопольної політики: Міжнародний договір від 16.01.2003 року № 449-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №27. Ст.55.
12. Договір між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації Про співробітництво в галузі розвитку конкуренції : Міжнародний договір від 26.07.2001 року № 643-303 / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 891. Ст.89.
13. Паризька Конвенція Про охорону промислової власності від 20.03.1883 року № 995-123. Набуття чинності в Україні 25.12.1991 / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 995-123. Ст. 211.
14. Манько А.В. Європейська модель регулювання конкуренції. *Київський національний університет технологій та дизайну*. К.: 2001. 111 с.
15. Мамутов В. К. Господарче право зарубіжних країн: навч. посіб. / В.К. Мамаутов, О.О. Чувпило. К. : Ділова Україна, 1996. 352 с.
16. Сагайдак Ю.В. Порівняльно-правовий аналіз деяких аспектів антимонопольного законодавства України, Італії та Німеччини / Ю.В. Сагайдак, В.Р. Коваль / *Юридичний науковий електронний журнал*. №1. 2019.
17. Марков Б.М. Антимонопольное регулирование: зарубежный опыт и пределы его адаптации к реалиям Украины / Б.М. Марков / *Эффективная экономика*. №3. 2014.
18. Кирцнер И. Конкуренция и предпринимательство: навч. посіб. / за заг. ред . А.Н. Романова. М. : «Социум», 2010. 288 с.

19. Організація Економічного Співробітництва та Розвитку / [Електронний ресурс]. URL: <https://amcu.gov.ua/napryami/mizhnarodna-diyalnist> (дата звернення: 27.02.20).
20. ОЕСР (2016). Огляди ОЕСР законодавства і політики у сфері забезпечення конкуренції: Україна, 2016: Звіт про виконання попередніх рекомендацій. 94 с.
21. Туйськ І.І. Антимонопольні правоохоронні засоби: дис. кан. юрид. наук. Донецьк, 2003. 179 с.
22. Обмеження монополізму та захист економічної конкуренції за законодавством України / [Електронний ресурс]. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_3815 (дата звернення: 27.02.20).
23. Базилевич В. Економічна теорія: Політекономія: [Підручник] / В. Базилевич. К.: Знання, 2006. 719 с.
24. Звіт Антимонопольного комітету України за 2018 рік, 2018. 334 с.
25. Стороженко О.М. Адміністративно-правова кваліфікація зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку: дис. канд. юрид. наук. К., 2008. 184 с.
26. Грудницький В.М. Відповідальність за зловживання монопольним (домінуючим) становищем. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. № 1.
27. Господарський Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 436-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18-22. Ст. 144.
28. Валітов С.С. Правове регулювання конкуренції в Україні: *монографія* / С.С. Валітов / Д.: Лтд. 2009. 307 с.
29. Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття): [Підручник] / І.П. Голосніченко. К.: МАУП, 1998. 52 с.
30. Гончарук С. Т. Адміністративне право України : Загальна та особлива частини: [Підручник] / С.Т. Гончарук. К.: НАВСУ, 2000. 239 с.

31. Залюбовська І.К. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади як засіб забезпечення законності у сфері державного управління: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд.юрид.наук: 12.00.07. Одеса, 2002. 20 с

ДОДАТКИ

Табл.1.1 Територіальні відділення Антимонопольного комітету
України (інформація станом на 20.04.2020 р.)

Відділення та їх електронна адреса	Дата створення	Керівництво
Відділення в Автономній Республіці Крим	21.07.1995	Тимчасово не функціонує у зв'язку із окупацією Криму
Вінницьке обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/vin/uk/publish/article/80185	08.06.1994	Вихованець Олександр Вікторович
Волинське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/vol/uk/publish/article/80145	18.05.1994	Іванов Дмитро Петрович
Дніпропетровське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/dnp/uk/publish/article/80194	21.06.1994	Турковський Олександр Ярославович
Донецьке обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/don/uk/publish/article/80208	13.04.1994	Чухлебов Сергій Олександрович
Житомирське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/zhy/uk/publish/article/80155	20.05.1994	Василенко Вячеслав Петрович
Закарпатське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/zak/uk/publish/article/80143	18.05.1994	Шаленик Віталій Іванович
Запорізьке обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/zap/uk/publish/article/80160	09.04.1994	Білий Олександр Миколайович
Івано-Франківське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/ifr/uk/publish/article/81034	18.05.1994	Савчин Тетяна Михайлівна
Київське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/kyivr/uk/publish/article/80231	12.05.1994	Хмельницький Олексій Миколайович
Кіровоградське обласне	18.05.1994	Гречана Лариса

http://www.amc.gov.ua/amku/control/kid/uk/publish/article/80265		Василівна
Луганське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/lug/uk/publish/article/80170	10.08.1994	в.о. Павленко Анастасія Миколаївна
Львівське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/lviv/uk/publish/article/80909	04.04.1994	Лецишин Ростислав Васильович
Миколаївське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/myk/uk/publish/article/80209	04.05.1994	Харченко Віталій Георгійович
Одеське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/ode/uk/publish/article/80651	31.05.1994	Корчак Дмитро Володимирович
Полтавське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/poltava/uk/publish/article/84524	18.04.1994	Книш Віктор Миколайович
Рівненське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/riv/uk/publish/article/80160	04.04.1994	Боденчук Віктор Миколайович
Сумське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/sum/uk/publish/article/80187	04.04.1994	Касьян Євген Миколайович
Тернопільське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/ter/uk/publish/article/80165	22.04.1994	в.о. Надія Чорномаз
Харківське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/kha/uk/publish/article/80185	08.04.1994	Мешков Костянтин Сергійович
Херсонське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/khe/uk/publish/article/80166	07.05.1994	в.о. Андрюк Вікторія Василівна
Хмельницьке обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/khm/uk/publish/article/80150	23.01.1995	Федорчук Олег Миколайович
Черкаське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/chk/uk/publish/article/80148	04.04.1994	Чемич Юлія Сергіївна
Чернівецьке обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/chv/uk/publish/article/80167	13.05.1994	в.о. Фуркал Сергій Олександрович

Чернігівське обласне http://www.amc.gov.ua/amku/control/chg/uk/publish/article/82975	06.04.1994	Виноградов Владислав Валентинович
---	------------	---

Табл. 1.2. Динаміка припинених порушень

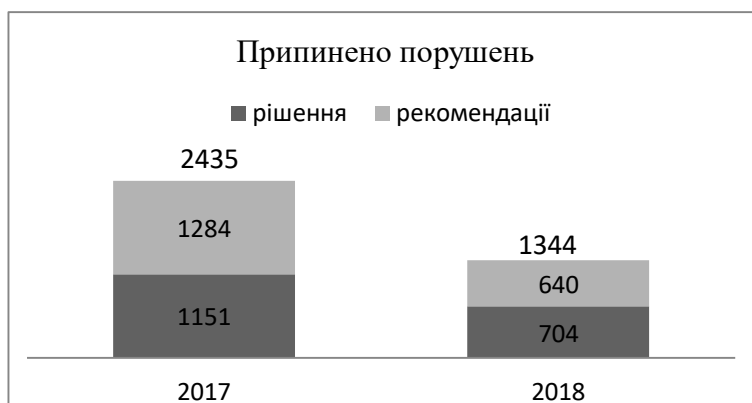

Табл. 1.3. Види порушень

